

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα αρ. 10.—Για το Εξωτερικό αρ. 10
20 λεφτά το φύλλο λεφτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στα κίσκια της Πλατείας Συνταγματος, Ομόνοιας, Υπουργείου Οικονομικών Σταθμού Τροχιδρόμου (Οφθαλμιατρείο), Σταθμού ύπόγειου Σιδηρόδρομου (Ομόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Εξάρχεια) στο βιβλιοπωλείο «Εστία» Γ. Κολάρου.

Στόν Πειραιά: Καπνοπωλείο Γ. Ξηρού, δδ. Βουδουλίνας αρ. 1, σιμά στην Τροχίμπα.

Η συνδρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ενός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΨΕΥΤΗΣ

Ο κ. Υπουργός της Παιδείας δεν είναι. Δεν το λέμε τέτιο πράμα και δεν αξίζει νάν το πούμε, γιατί νά βρίζει κανείς τους Υπουργούς, το ίδιο σά νά βρίζει την πατρίδα του, πού είναι δά οι επίσημοι αντιπροσώποι της. Όχι λοιπόν ψεύτης ο κ. Καλλιφρονάς. Κι όμως δεν είπε αλήθεια δια βεβαίωσε τον κόσμο με το «Σκρίπ» της περασμένης Παρασκευής και με τις άλλες φημερίδες πώς ο Πετρούλιας κι ο Καλότυχος ΔΕΝ τύπωσαν και ΔΕΝ πουλάνε διδακτικά βιβλία, γιατί ΑΝ τύπωναν κι ΑΝ πουλούσανε δέ θά μένανε ούτε στιγμή ως ανώτεροι υπάλληλοι στο Υπουργείο.

Λόγια του Υπουργού

— «Και εξηγοῦμαι ὁ Τμηματάρχης τῆς Δημ. Ἐκπαιδύσεως κ. Πετρούλιας ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ὁ συγγραφέας καὶ ἐκδόσας διδακτικῶν βιβλίων, ΟΥΤΕ ὁ Γραμματεὺς κ. Καλότυχος» («Σκρίπ» 4 τοῦ Νοέβρη, σελίδα 3, στλ. 4).

— Δοιπὸ δὲν εἶσαι θυμωμένη μαζί μου;

— Μὰ γιατί; τί μου κάματε;

Σκύφτει καὶ τὴν φιλεῖ κείνη πάντα χαμογελάει. Τὴν ἀγκαλιάζει λήφτερα καὶ τὴν χορταίνει φιλιὰ.

— Γιαννούλα, ἀπόψε θά βῶ σπίτι σου· νά με περιμένης, τὰκούς;

— Μὲ τὸ καλὸ νά κοιπάσετε, κύριε Στέργιο.

Ἡ Γιαννούλα φεύγει.

— Πίστη σὲ γυναῖκα ποτὲ κανεὶς νά μὴ δίνῃ, λέει μὲ τὸ νοῦ του ὁ Στέργιος· οἷαις Μαρίας στὴν ἀρχὴ κ' ἐπειτα....

Ἡ χαρὰ του δὲν κούβεται. Κάτι βράζει μέσα του. Μιλᾷει, γελάει, χοροπηδάει. Πιάνει ἕνα βιβλίο καὶ νά διαβάσῃ κι ἀμέσως τὸ κλειῖ. Παίρνει τὸ καπέλλο καὶ βγαίνει. Γυρίζει χωρὶς λόγου στοὺς δρόμους. Πότε σταματᾷ γιὰ νά διαβάσῃ τὰ χαρτιά πού εἶναι κολλημένα στοὺς τοίχους καὶ πότε στέκεται χαζεύοντας μπρὸς στίς προθήκες τῶ μαγαζιῶν. Μὰ ἡ ὥρα ἀργεῖ νά περάσῃ. Χίλιες φορές ἐκκοίταζε τὸ ρολοῖ του. Μπαίνει σ' ἕνα καφενεῖο, πίνει καφέ, περνᾷ ὅλες τίς ἐφημερίδες. Στενοχωρία. Κάτι τὸν πνίγει. Δὲν εἶναι σὰν πρῶτα χαρούμενος. Σὰν μετανοιωμένος... Παίρνει δρόμο. Περπα-

τὰ εἶπε ὁ κ. Υπουργός. Ἀκοῦστε τὸν τί λέει καὶ ἡ κ. Ἀλήθεια. Στὰ βιβλιοπωλεῖα πουλιοῦνται τὰκόλουθα βιβλία.

1) Ἀλφαβητάριον Α' μέρος Δουκάκη—ΚΑΛΟΤΥΧΟΥ.

2) Ἀλφαβητάριον Β' μέρος Δουκάκη—ΚΑΛΟΤΥΧΟΥ.

3) Ἀναγνωσματάριον Β' τάξεως Δουκάκη—ΚΑΛΟΤΥΧΟΥ.

4) Ἀναγνωσματάριον Γ' τάξεως Δουκάκη—ΚΑΛΟΤΥΧΟΥ.

5) Γραμματικὴ τῆς Γ' καὶ Δ' τάξεως τῆς ὁμιλουμένης (ὄχι βέβαια ἀπὸ Ρωμίους) καὶ γραφομένης καθαρευούσης Γλώσσης Δουκάκη—ΚΑΛΟΤΥΧΟΥ.

Στὴν Ἐγκύκλιον ποῦβγαλε φέτος τὸ Υπουργεῖο τῆς Παιδείας (27 Ἰουλίου 1905, ἀριθ. πρωτοκόλλου 11,530, Ὑπογραφή Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΑΣ Ὑπουργός τῆς Παιδείας) ὑπάρχον τὰκόλουθα βιβλία τοῦ Π. ΑΘ. Πετρούλια, μακάλη στόν Ἐρημότραγο τῆς Θήβας κ' ἀδερφοῦ τοῦ κ. Ἡλία ΑΘ. Πετρούλια, τμηματάρχη στοῦ Υπουργεῖο τῆς Παιδείας.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ (στὴ στήλη «Γραμματικὴ» ἀριθ. 18).

ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ διὰ τὴν Γ' τάξιν (στὴ στήλη «Ἱστορία» ἀριθ. 13).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ διὰ τὴν Δ' τάξιν (στὴ στήλη «Γεωγραφία», ἀριθ. 13 κ' αὐτή).

Ὁ ἴδιος ὁ κ. Ἡλίας Ἀθ. Πετρούλιας (αὐτὸ εἶται, γιὰ γούστο) τύπωσε φέτος τὴ «Συμπλήρωσις τῆς ἰσχυροῦσης παρ' ἡμῖν Σχ. Νομοθεσίας» καὶ πούλησε 4000 ἀντίτυπα, ἀπὸ δυὸ δραχμὲς τὸ ἕνα. τράβηξε δηλ. ἀπὸ τοὺς ἐρημούς δασκάλους 8000 δραχμὲς.

Τώρα, ὅστερ' ἀπὸ κείνα πού εἶπε ὁ κ. Υπουργός κ' ἀπ' αὐτὰ πού γράφουμε σήμερα, ἐμεῖς, ἔχον κάθε δικαίωμα οἱ κ. κ. Πετρούλιας καὶ Καλότυχος νά καταγγείλουν τὸ «Νουμᾶ» κ' ὄλους τοὺς Ρωμίους βιβλιοπώλες γιὰ συκοφάντες. Οἱ ἑκατὸ δραχμὲς πού πρόσφερε ὁ «Νουμᾶς» στοὺς βιβλιοπώλες γιὰ νά καταγγείλουν τοὺς ἐπίσημους αὐτοὺς βιβλιοκαπήλους, καὶ πού κανένας δὲν τίς ἐζήτησε, προσφέρονται τώρα στοὺς κ. κ. Πετρούλια καὶ Καλότυχο γιὰ τὰ πρῶτα δικαστικά τους ἔξοδα. Ὅτι θέλουνε, ἄς στείλουνε νάν τίς πάρουν ἀπὸ τὸ γραφεῖο μας.

τάει ὥρες. Ἐπιτέλους νυχτώνει. Νά πάῃ, νά μὴν πάῃ... Περπατᾷ ἀργά. Φτάνει σ' ἕνα στενοσόκακο μὲ κάτι χαμόσπιτα.

— Ἀπὸ δῶ, κύριε Στέργιο.

Ἀκούει μιὰ φωνή· εἶταν ἡ Γιαννούλα πού τὸν περιμένε στὴν ὁξώπορτα. Περνᾷ μιὰν αὐλή καὶ φτάνουε στὴν κάμαρά της.

— Ὅριστε.

Ἡ φωνὴ τῆς Γιαννούλας τρέμει· ἡ καρδιά της χτυπᾷ δυνατὰ. Εἶναι κίτρινη καὶ παγωμένη.

Μπαίνουε στὴν κάμαρα. Ἐνα λυχναρί σπινωμένο καίει μπηγημένο στὸν τοῖχο. Μιὰ βαρεὶὰ μυροῦδιὰ βγαίνει ἀπὸ μέσα. Τὸ μικρὸ μαζωγμένο σὲ μιὰ γωνιά ἀρχίζει νά μιζοκλαίῃ μόλις βλέπει τὴ μάκνα του.

Θέλω ψωμί.

Ἡ Γιαννούλα οὔτε γυρίζει νά δῇ.

— Νά μᾶς συμπαθᾷτε, κύριε Στέργιο, λέει τρομαγμένη, πού δὲν ἔχουμε τὸν τρόπο νά σᾶς περιποιηθῶμε.

Κάνει νά χαμογελάσῃ μὰ τὸ γέλοιο παγώνει στὰ χεῖλια της. Τὸ μικρὸ ὄλο καὶ κλαίει.

— Πάψε πιά μ' ἔραγες.

Τοῦ κάνει ἀγριεμένη, κ' ἕνα δάκρυ ἀναβούζει

Ο ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ

ὁ Ραλλᾶκης ἄλλαξε, δὲν εἶναι πιά Δημητράκης, ἀλλὰ Δημήτριος, οὔτε Ραλλᾶκης ἀλλὰ Ραλλῆς. Τὸ ἀνεκάλυψε αὐτὸ ὁ Κανελλίδης—καὶ τί δὲν ἀνακαλύπτει ὁ φοβερὸς αὐτὸς Στανλεῦ!—ἀπὸ κάποια κουβέντα πούκανε μαζί του καὶ τὴν τύπωσε στοὺς «Καιρούς» καὶ φωτίστηκε ὁ κόσμος.

Ἐμεῖς ὅμως ὑποστηρίζουμε πὼς δὲν ἄλλαξε καθόλου ὁ Δημητράκης, ἀλλὰ μένει πάντα ὁ ἴδιος, γιὰτί ἂν ἄλλαξε δὲ θά ξεστόμιζε τὰ τόσο λίγο διπλωματικά του λόγια γιὰ τὴν Ρουμανικὴ Κυβέρνηση πὼς ἀδ' διαφέρει καθόλου ἀπὸ τὸ Ρουμανικὸ ὄχλο.

Ἄ θελήσουν τώρα κ' οἱ Ρουμᾶνοι νά μᾶς πλερώσουν με τὴν ἴδια μονέδα, μπορούνε ἀξιόλογα νά μᾶς πούνε πὼς κ' ἡ Ρωμαϊκὴ Κυβέρνηση δὲ διαφέρει καθόλου ἀπὸ τὸ Ρωμαϊκὸ ὄχλο, κ' ἀπόδειξη ὁ Υπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ Δημητράκης μας, πού σὲ διπλωματικὰ ζητήματα μεταχειρίζεται Ψυριώτικη γλώσσα.

Ὁ Δημητράκης εἶπε—ἀπόδειξη τρανὴ κ' αὐτὸ κατὰ τοὺς «Καιρούς», πὼς ἔγινε Δημήτριος!—ὅτι θά χτυπήσει καὶ τὴ Συναλλαγὴ. Μὰ αὐτὸ τὸ εἶπαν κ' ἄλλοι, χωρὶς νά βρεθῆ κανένας Κανελλίδης νάν τοὺς ἄλλαξει τὸνομα.

Ο ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ

τοῦ «Ἐμπρός» ἔφαγε τὴ Μακεδονία. Ὁ Καλαποθάκης δηλ. πού εἶναι ἀνακατεμένος καὶ με τὰ Μακεδονικά, ἔκανε κάποιο γλέντι, Μακεδονικὸ πάντα, στὰ γραφεῖα του με συμπάνια καὶ με κουμπουριές, καὶ ζούλεψε ὁ πατριώτης τῶν «Ἀθῆναι» κ' ὁ πατριώτης τοῦ «Σκρίπ» καὶ δὲν ξέφυγε ποῖος ἄλλος ἀκόμα πατριώτης καὶ τοῦ ρηχτήκανε τοῦ ἀνθρώπου πὼς τρώει τὴ Μακεδονία, πὼς γλεντᾷ με Μακεδονικά λεφτά.

Νά σᾶς πούμε τὴν ἀλήθεια, ὅλα τᾶςθρα πού γραφτήκανε γι' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, μπορούν ἀξιόλογα νά συνοψιστοῦνε στὰ λίγ' αὐτὰ λόγια.

— Βρε ἀδερφέ, γιατί νά τὴν τρώω λόγου σου τὴ Μακεδονία καὶ νά μὴ τὴν τρώω καὶ μεῖς; Ἡ, ἔραγες πιά ἐσύ, ἄφες νά ρᾶμε τώρα καὶ μεῖς!

Πατριωτισμὸς τῆς κοιλίης, βλέπετε, ὄχι χωρατὰ!

Η ΒΙΒΛΙΟΚΑΠΗΛΙΚΗ

Ἐταιρία Πετρούλια-Καλότυχου εἰ (ἰε ἀκοῦστε τί

στὴν κόχη τοῦ ματιῦ της καὶ κατρακυλᾷ τρεμοσταλάζοντας στὸ μάγουλό της.

Σκύβει ὁ Στέργιος ἀπάνω ἀπὸ τὸ μικρὸ καὶ τοῦ χιδεῖ τὸ μάγουλο.

— Μὴν τὸ μαλλώνεις, Γιαννούλα· νά, πήγαινε πάρε τους λίγο ψωμί.

Βγαίνει ἡ Γιαννούλα νά πάῃ στὸ φούρνο. Σηκώνεται ἐπειτα ὁ Στέργιος, βγάξει ἀπὸ τὸ πορτοφόλι του ἕνα καποστάρικο, τᾶφῆνει ἀπάνω στὸ τραπέζι καὶ φεύγει γλήγορα σὰν κλέφτης.

— Ὅχι. Εἶμαι τίμιος!.. λέει σιγαλά.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

φορτώνει στὴ ράχη τῶ μαθητῶν. Τὸ Ὑπουργεῖο ἔχει ὀρίσει γιὰ τὸ μαθητὴ τοῦ Δημ. Σκολείου βιβλία ἀξίας 3 δρ. καὶ 16 λεπτά καὶ ἡ βιβλιοκαπηλεία, πού τὴν προστατεύει πάντα τὸ Ὑπουργεῖο, ἀνέβασε τὸ ποσὸν αὐτό, ἀντιστάσεως μὴ οὔσης, πὲ δρ. 14 καὶ 62 λεπτά, δηλ. 3,16 τὸ Ὑπουργεῖο καὶ 11,46 ἡ Βιβλιοκαπηλεία. Καὶ τὸ ποσὸν αὐτό, λένε, φτάνει σὲ 16 δρ. μ' ἓνα καινούριο πάλι βιβλίον τῆς Οἰκιακῆς Οἰκονομίας πού ἔμπασε τὸ Ὑπουργεῖο στὰ Δημοτικά σχολεῖα γιὰ νὰ ὑποστηρίξει, φαίνεται, πάλι κάποιον δικό του.

Ὁ κ. Καλλιφρονᾶς ὅμως θὰ πατάξει τὴ Βιβλιοκαπηλεία! Ἄ, ὄχι ψέματα. Μὴς τόταξε διαφαν-τέοντας τοὺς Πετρουλιδοκαλότυχούς του!..

ΚΑΘΩΣ

τὸ εἶπαμε κ' ἔγινε· ὁ Φραγκούδης καταδικάστηκε στὴ Χαλκίδα σὲ θάνατο. Δηλαδή νὰ ἐξηγιούμαστε, ἡ δίκη του ἀναβλήθηκε—γιατί ἔδικαζότανε μποροῦσε καὶ νάθωθεϊ—καὶ ρήχτηκε μέσα στὶς ἀπαίσιες φυλακὲς τῆς Χαλκίδας γιὰ νὰ τελιώσει ἐκεῖ μαρτυρικά τὶς ἡμέρες του.

Ὅποιος εἶδε καὶ μοναχὰ ἀπόξω τὰ ὑγρά κ' ἀνήλιαγα αὐτὰ μπουντρούμια πού λέγονται «Φυλακὲς Χαλκίδας» κλαίει ἀπὸ τὴν ἄμοιρο Φραγκούδη. Ἡ δίκη του ἀναβλήθηκε ἐπίτηδες, γιὰ τυπικούς λόγους, γιὰ τιποτένιους. Ἀναβλήθηκε γιὰ νὰ βαστήξει κάμποσο καιρὸ ἀκόμα ἡ προφυλακιστή του καὶ γιὰ νὰ βρεθῆ κάποια ἀφορμὴ νάλλαξει φυλακὴ, νὰ μετακομιστεῖ δηλ. ἀπὸ τὶς ἀνθρωπινώτερες κἀπως τοῦ Συγγρού, στὶς ἀπάνθρωπες τῆς Χαλκίδας. Ὁ Φραγκούδης ἔβρισε σ' ἄρθρα του τοὺς Ὑπουργούς, καὶ οἱ Ἕλληνες Ὑπουργοὶ καταφέρνουν περίφημα τὶς δουλιές τους. Ὁ Φραγκούδης τὸ εἶδε αὐτὸ μὲ τὰ μάτια του καὶ ἡ διαμαρτυρήσή του, πού δημοσιεύτηκε σὲ δύο τρεῖς Ἀθηναϊκὲς φημερίδες, εἶναι βραβεῖο ἀληθινὸ γιὰ τὴ Ρωμαϊκὴ Δικαιοσύνη.

Μὰ δὲ φτάνει ἡ διαμαρτυρήση τοῦ Φραγκούδη. Πρέπει νὰ διαμαρτυρηθοῦνε καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἰδέας, οἱ λόγιοι καὶ οἱ δημοσιογράφοι, —αὐτοὶ πιά τὸ κάνανε—, ἀφοῦ ἓνας συνάδερφός τους σήμερα καταδικώκεται καὶ τυραγιέται τόσο ἀσπλαχνα. Ἐνα ψήφισμα δικό τους θάκανε τὴ Δικαιοσύνη νὰν τὸ συλλογιστεῖ λίγο καὶ νὰ πᾶξει νὰ φέρνεται ἔτσι Κοζάκινα.

ΚΡΥΟΣ

Ἰδρωτὰς μὲς περέχουσε σὰ διαβάσαμε ἓνα τρομερὸ ἄρθρο τῆς Κουμιάτικης φημερίδας ἢ «Κύμη». Κ' ἡ φοβερὴ «Ἐσπερινὴ» νὰ κατ'απιανότανε παρόμοια δουλιὰ, πάλι μαλακώτερα ἀπὸ τὴν «Κύμη» θάβριζε στοὺς δημοτικιστάδες, τὰ πέντε δέκα δηλ. μορφωμένα παιδιὰ πού ἀγαποῦν τὴν Ἰδέα κ' ἀγωνίζονται γι' αὐτὴν κεῖ κάτω στὴν Κύμη. Τέτια προδοσία δὲ, μποροῦσε νὰ τὴν ἀφήσει ἡ «Κύμη» ἀτιμώρητη. Καὶ τοὺς ρήχεται σὰ γερὰ μὲ κοροϊδεῖες πού σὲ κά-νουνε νὰ κλαῖς γιὰ κείνον πού τίς γράφει, καὶ μὲ φοβέρες πού σ' ἀναγκάζουν θηλα νὰ ξεκαρδίζεσαι γιὰ τὸν τρομερὸ Κουμιάτη λογοπομπουμιστὴ.

Τί Θεοῦ κατάρρα κ' αὐτὴ, νὰ μὴ βρεῖσεται γωνιὰ τῆς πατρίδας μας δίχως τὴ φημερίδα της, νὰ μὴν ὑπάρχει, σὰ νὰ λέμε, οὔτε κόματάκι τόσο δὲ Ρωμαϊκὴ γις πού νὰ μὴν ἔχει πῆσει ἀπάνου του ἡ φοβερὴ αὐτὴ ἀκρίδα!

ΑΠΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΦΟΒΟΙ

Φίλιππε Νουμά,

Δὲν ἔχω τὴν ἀξίωση νὰ κάμω διατριβὴν ἐπὶ γλωσσολογίας, οὔτε προσωπικότης εἶμαι διὰ τὸν κύκλον σου τοιαύτη ὥστε νὰ περιμένω νὰ δώσουν μεγάλην προσοχὴν σὲ ὅσα θὰ σοῦ πῶ. Ἀπὸ καιρὸ ἐν τούτοις τὸ ἔβαλα πείσμα νὰ γράψω καὶ νὰ ἰδῶ δημοσιευόμενα εἰς τὸν «Νουμά» μερικά πράγματα, πού δὲν ἔπαυσα νὰ σκέπτομαι ἀπὸ τινῶν ἐτῶν καὶ τὰ ὅποια μὲ βασανίζου νὰ τὰ ἔχω κρυμμένα γιὰ τὸν ἑαυτὸν μου.

Θέλω νὰ πῶ πῶς χωρὶς κὰν νὰ εἶμαι γλωσσολόγος οὔτε κὰν φιλόλογος ἐσχημάτισα κ' ἐγὼ—δικαίωμα κάθε Ρωμοῦ—μῖαν γνώμην γιὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα.

Ἡ γλῶσσα μας, γραφομένη καὶ ὁμιλουμένη, ἀπὸ δεκαπενταετίας καὶ πλέον ἤρχιζε ν' ἀκολουθῆ τὸν δρόμον, πού τὸ ἐνοτικὸν αὐτὸ τῆς γλώσσης ἐχάρασσε. Δηλαδή ἐμορφώνετο σύμφωνα μὲ τὴν ἀνάγκην πού ἔχει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξωτερικεῖ τὰ διανοήματά του ὅσον τὸ δυνατόν ἀκριβέστερον καὶ μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ τὰ διατυπώη ἔτσι, ὥστε νὰ γίνονται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον καταληπτά εἰς ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται.

Ὁ σχολαστικισμὸς καὶ ἡ μέθοδος τῶν δασκάλων ὄχι μόνον ἀνίσχυρα ἦσαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν γλῶσσαν νὰ προχωρήσῃ στὸ δρόμον πού μπήκε, ἀλλὰ καὶ σύμφωνα μὲ τὸν Νόμον τῆς ἀντιστάσεως καὶ τῆς ἀντιδράσεως, τὴν ἐσπρωχναν ἰσως νὰ προχωρήσῃ ταχύτερα παρ' ὅσον θὰ προχωροῦσε ἂν δὲν ὑπῆρχαν.

Τί συνέθη ὅμως; Ἐκεῖ πού ἡ γλῶσσα ἐμορφώτο ἀκολουθοῦσα τὸν μόνον λογικὸν καὶ ἰσχύοντα δι' αὐτὴν Νόμον τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον καταληπτὴ καὶ σύμφωνη μὲ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ αἶσθημα ἐκείνων πού τὴν μιλοῦσαν, καὶ τὴν ἐγραφαν, παρουσιάσθησαν αἴφνης ἐκεῖνοι, πού πολὺ κακὰ καὶ ψυχρὰ ἡμεῖς μὲν ὠνομάσαμεν μαλλιαρούς καὶ καταστροφεῖς, σεις δὲ σωτήρας καὶ Διδάσκαλους.

Αὐτοὶ ἔκαμαν ὅτι οἱ σχολαστικοὶ καὶ οἱ δάσκαλοι ἔκμηξαν ἀπὸ χρόνια. Ἡθέλησαν νὰ ἐπιβάλλουν μορφὴν εἰς τὴν γλῶσσαν, ὅποιαν θὰ ἐλάμβανε ἰσως μετὰ φυσιολογικὴν ἐξέλιξιν πεντηκονταετίας, ὅπως οἱ δάσκαλοι ἤθελαν νὰ ἐπιβάλλουν τὴν μορφὴν, πού εἶχε πρὸ πεντηκονταετίας. Κακὰ καὶ τὰ δύο. Οἱ δάσκαλοι ἔκαμαν, εἶπαμε, τὴν γλῶσσαν νὰ κἀνῃ γρηγορώτερα τὰ βήματά της πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐξ ἀντιδράσεως. Οἱ δημοτικισταὶ τὴν κάμνου, νὰ προχωρῇ μᾶλλον διστακτικὰ τώρα καὶ νὰ καλοκοιτάξῃ ἐμπρὸς της πρὶν ἀπλώσῃ τὸ πόδι.

Αὐτὸ διὰ τοὺς γράφοντας, διὰ τὴν πλειοψηφίαν τῶν γραφόντων δηλαδή εἴτε εἰδήσεις γράφουν στὶς ἐφημερίδες, εἴτε ἄρθρα, εἴτε χρονογραφήματα, εἴτε ὅ,τι εἶδους σαχλαμάρα τῆς ἐποχῆς γράφουν.

Ὁ πολὺς κόσμος, ὁ διαβάων κόσμος ἐνῶ ἤρχιζε μὲ κάποιαν ἀνακούφισιν καὶ ἀσυνειδήτως νὰ ἀκολουθῆ τὴν ἐξέλιξιν τῆς γλώσσης εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ βιβλία, κατελήθη αἴφνης ὑπὸ πανικοῦ πρὸ τῆς ἀδιαλλάκτου δημοτικῆς καὶ μέσα εἰς τὸν πανικόν του ἤρχισε καὶ τὴν γλῶσσαν, πού τὸν εὐχαριστοῦσε μέχρι τῆς ὥρας, νὰ τὴν ὑποπεύεται ὡς συνομωτοῦσαν καὶ νὰ τὴν ἀηδιάζει.

Οἱ καθαρισταὶ ἐπῆραν τὴν ἄλλη ἄκρην. Ἐβγάλαν φωνὲς ἀφορισμοῦ, ὕβρισαν, εἰρωνεύθησαν, καταράσθησαν καὶ ἐσῆκωσαν καὶ διαδηλώσεις.

Κακοὶ καὶ ψυχροὶ καὶ αὐτοί. Κακοὶ ψυχροὶ καὶ οἱ ἄλλοι.

Γιὰ μίνα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ προέκυψεν ἓνα πελάγωμα. Γράφοντας ἀναγκάζομαι νὰ σταματῶ γιὰ νὰ βρῶ τὴ λέξιν, πού μοῦ χρειάζεται. Καὶ ἀργῶ πολὺ ὡς πού νὰ τὴν βρῶ γιὰτὶ ἔχω πολλὰ πράγματα νὰ κοιτάξω. Πρῶτα νὰ μ' ἀρέσῃ καὶ νὰ μοῦ ἔρχεται φυσικὴ στὸ στόμα καὶ στὴ πέννα. Δεύτερα νὰ μὴ πῆσω πολὺ πίσω πρὸς τὸν σχολαστικισμό. Τρίτο νὰ μὴ προχωρήσω παρὰ πολὺ πρὸς τὴν ἀδιαλλάκτην δημοτικὴν. Μὲ τρία τιμάνια συγχρόνως δύσκολα νὰ φθάσῃ κανεὶς σὲ λιμάνι. Δὲ θὰ ἦταν

καλλίτερα ἐπὶ τὰ πράγματα εἶπαν ὅπως πρὸ δεκαετίας; Χωρὶς φοβέρας ἐκ δεξιῶν, ἐκβιασμούς ἐξ ἀριστερῶν καὶ τρομοῦλας μπρὸς καὶ πίσω;

Πιὰτὶ τέχα τώρα ἐγὼ νὰ προσπαθῶ νὰ γράψω τὴν γλῶσσαν μου, ἐνῶ εὐκολώτερα θὰ μοῦ ἦτο νὰ τὴν γράψω ἀσυνειδήτως ὅπως τὸ ἐνοτικὸν τοῦ λόγου θὰ μοῦ τὴν ὑπαγόρευε;

Δὲν ξέρω τί δίδόμενα ἔχῃ κ'. Ἀλλὰ μπορῶ νὰ ὀρκισθῶ ὅτι ὅλοι οἱ μεγάλοι μίας, οἱ Ψυχάρηδες, οἱ Παλαμάδες, οἱ Παλλήδες καὶ ἄλλοι ἄλλοι προσπαθοῦν καὶ αὐτοὶ νὰ γράφουν εἰς τὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὅποιαν γράφουν. Δὲν εἶναι ἡ γλῶσσα πού τοὺς ἐρχεται φυσικὴ στὸ στόμα καὶ στὴν πέννα. Καὶ γιὰτὶ αὐτὴ ἡ προσπάθεια; Γιὰ νὰ κρύβουν ἀπὸ τὸν πολὺν κόσμον, πού διψᾷ σήμερον γιὰ κάτι καλόν, τόσα διαμάντια πνευματικῆς ἐργασίας. Γιὰ νὰ σκεπάσουν κάπου ἀπὸ μὴ κακίαν πείσμα κτὸς τόσεσάρτετες φυσικῆς.

Εἶναι ριζοσπάστα, θὰ μοῦ πῆς, καὶ κυνηγοῦν κάποιον μεγαλύτερον σκοπὸ. Ριζοσπάστα ὅμως δὲν χρειάζονται σὲ τόπο, ὅπου ἄλλοι οἱ ἄλλοι εἶναι ὀπισθοδρομικοί. Ὡς συντηρητικοί, ὡς μέσος ὄρος—πού σήμερα δὲν ὑπάρχει στὸ γλωσσικὸν μας ζήτημα—θὰ τραβοῦσαν εὐκολώτερα καὶ ταχύτερα, καὶ περισσότερους μὲ τὸ μέρος των.

Μὲ συγχωρεῖς διότι ἀνακατεύομαι σὲ ξένες δουλειές. Ὅταν δὲν ἔχει κανεὶς σπῆτι δικό του ζεταζει τῆς γειτόνισσας.

Μὲ πολλὴν ἀγάπην
ΣΑΜΠΡΟΛ

Σημ. τοῦ «Νουμά». Ὁ φίλιππος ἐρχιστάχτης τῆς «Ἐστίας» ἀπαίτησε νὰ δημοσιευτεῖ τὸ γράμμα του δίχως νάλλαξεῖ αὐτὸ γιῶτα, δίνοντάς μας ὅμως τὴν ἄδεια νὰ γράψουμε ἀπὸ κάτω ὅ,τι σελῖα θέλομε. Ὅσο γὰρ τὸ πρῶτο, μὲ μεγάλην μας εὐχαρίστησιν τὸν ἀκούσαμε. Γιὰ τὸ δεύτερον, τί νὰν τοῦ ποῦμα; Τὰ σελῖα πού μας ζητάει τὰ γράφει ἡ Ψυχάρης στὴν «Ἀπολογία» του. Ἄς τὴ διαβάσει ὁ Σαμπρόλ καὶ θάβρει τὴν προεπομένη ἀπάντησιν σ' ἕλες τίς ἀπορίες του καὶ θὰ ἰδῆ ὅλους τοὺς φόβους του νὰ ξαφανίζονται σὰν καπνός. Γιατὶ κ' ὁ χαριτωμένος χρονογράφος τῆς «Ἐστίας» κ' ὁ περισσότερο δημοσιογράφος τῆς ἀνθρωπίνης—πού μιλάει ὅμως τόσο ἀπάνθρωπα καμιά φορὰ γιὰ τὸ Γλωσσικὸν μας ζήτημα—λίγα, πολὺ λίγα πράματα σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα τοῦ εἶχε νὰ διαβάσουμε. Κι ὅμως μιλάει γι' αὐτὸ καὶ παραμιλάει. Νὰ τώρα πού μὲ τὴν «Ἀπολογία», δίχως μεγάλους κέπους, θὰν τὸ νιώσουμε μὰ χαρὰ καὶ δὲ θάχουν πιά στὸ μέλλον οὔτε φόβους οὔτε ἀπορίες, κὰν αὐτὲς πού τυραγοῦν τὸ φίλον μας. Ὁ Σαμπρόλ μὲ τὸ γράμμα του δείχνει πῶς ζητάει φῶς. Τὸ φῶς τοῦ τὸ δίνουμε, τοῦ τὸ δίνει ἡ «Ἀπολογία». Ἄς τὸ πάρει νὰ φωτίσει κ' ἄλλους, γιὰτὶ φίλος μας τέτιος εἶναι, τὸν ξέρουμε πολὺ καλά, ἅμα περὶ στεί ὁ ἴδιος, θὰ ζητήσει νὰ πῆσει καὶ τοὺς ἄλλους; τὸ φῶς δὲ θὰν τὸ κρύψει φιλάργυρα γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, δὲ θὰν τὸ βάλει κάτω ἀπὸ τὸ κοιλὸ, μὰ θὰν τὸ στηλώσει ψηλὰ στὸ λυχνωστάτη. Ἐλετεῖτεσε πρῶτεγτικὰ τὸ γράμμα του, τὸ γραμμένο μὲ τόση εὐκρίνεια καὶ χαριεῖτεσε. Ἐνα καινούριο δημοτικιστὴ πού γέμει κ' ἀκόμα καὶ πού γρηγορὰ θὰ γουρμάσει. Τὸ στενοσόκακο τῆς ἀπορίας καὶ τοῦ φόβου ὅλοι τὸ παράσαμε δυο νὰ βγοῦμε ἐπὶν πλατὰ καὶ λαλοδοσπαρμένο κἄμπο τῆς Ἀλήθειας. Νὰν τὸ πᾶσαι γλήγορα κ' ὁ Σαμπρόλ εἰς στενοσόκακο αὐτὸ καὶ νάβρει κ' μᾶς ἀντιχμῶσει. Τὸν περιμένομα καὶ τοῦ σφῆγγουμε ἀπὸ τώρα ἀδερρικὰ τὰ χέρι.

Κάποιος κακὸς ἔβριζε τὸ Διογένη γιὰτὶ εἶτανε φτωχός; κ' ἀφτός τοῦ εἶπε:

— Γιὰ τὴ φτώχεια του δὲν εἶδα ποτὲ κανένα νὰ τὸν παιδέβουνε· μὰ γιὰ τὴν κακίαν τους, πολλούς.

Ὁ Δημοστένης εἶλεγεν, ὅτι, ἂν καὶ πολλὲς φορὲς τοῦρθε ἐρεξῆ νὰ παρακαλήσῃ τοὺς θεοὺς νὰ χαθοῦν οἱ κακοί, ὅμως δὲν εἶκαμε ἀπὸ φόβου μήπως μὲ τὸ παρακάλεσμά του γημάξῃ σύψυχη ἡ πολιτεία.